

Årsrapport 2020 – Seksjon forskning

Avdeling for rusmedisin AFR

Årsrapport 2020

Seksjon forskning

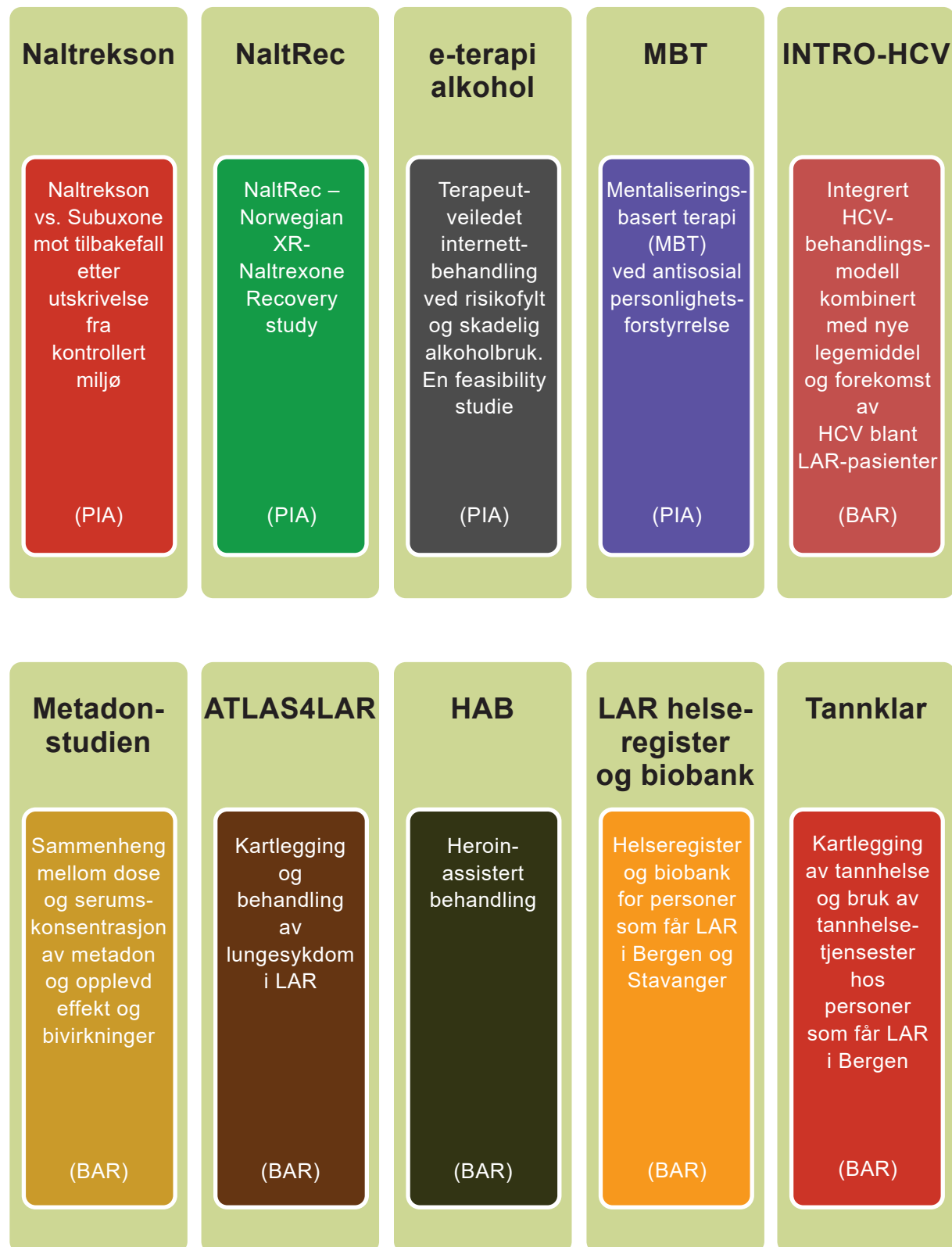
I følge forskningsstrategien for AFR 2020–2023 skal forskning være en naturlig og integrert del av driften i AFR. Klinikknær forskning er et viktig element i mange av seksjonens forskningsprosjekter (se nedenfor). Forskningen er tverrfaglig sammensatt med helse- og sosialfaglig kompetanse samt erfaringskompetanse, noe som gir en god bredde i perspektiver på rusmiddelfeltet.

Hovedmålsetning for forskningsaktiviteten i AFR 2020–2023 blir å styrke det robuste forskningsmiljøet og ha høy internasjonal kvalitet som kan danne grunnlag for ytterligere videreutvikling av forskningskompetanse og -kvalitet.

Seksjon forskning har to forskningsgrupper: Bergen Addiction Research Group (BAR) og Psykososiale intervensjoner ved avhengighetslidelser (PIA), der sistnevnte ble etablert høsten 2020. De to forskningsgruppene dekker ulike perspektiv ved rusproblemer slik at seksjonen har et helhetlig fokus på ulike sider ved skadelig bruk og avhengighet av rusmidler.

Tematiske satsingsområder de forskningsgrupper i seksjonen er som følger:

Tematiske satsingsområder og forskningsgrupper

Seksjon forskning har 22 ansatte i ulike prosentstillinger, hvorav fem er seniorforskere og seks er ph.d.-kandidater. Før sommeren 2020 disputerte AFR sin første ph.d.-kandidat.

BAR (Bergen Addiction Research)

Forskningsleder Lars Thore Fadnes

BAR har bygd opp en infrastruktur for å systematisk samle inn data om helse-situasjon for å bedre diagnostikk, behandling og rehabilitering av blant annet pasienter som får legemiddelassistert rehabilitering (LAR). BAR-organiseringen gir også mulighet for å forske på en rekke uavklarte problemstillinger med internasjonal relevans. BAR arbeider med både klinikknær forskning, psykisk og somatisk helse, farmakologi inkludert effekten av LAR-medisiner, helseprioriteringer, kostnadseffektivitet, registerforskning og brukeropplevelser.

Forskningsgruppen har følgende medlemmer:

Lars Thore Fadnes, Jørn Henrik Vold, Christer Frode Aas, Kjell Arne Johansson, Else-Marie Løberg, Fatemeh Chalabianloo, Jan Tore Daltveit, Per Gunnar Gundersen, Vibeke Bråthen Buljovic, Mette Hegland Nordbotn, Maria Kålås Olsvold, Karl Trygve Druckrey-Fiskaaen, Tesfaye Madebo, Einar Furulund, Silvia Eiken Alpers og Siv-Elin Leirvåg Carlsen.

Begivenheter 2020

- INTRO-HCV prosjektet og prosjektleder vant Bergen kommune sin Forsknings- og innovasjonspris for 2020 for sitt arbeid med INTRO-HCV prosjekt. INTRO-HCV er et forskningsprosjekt der en gir integrert behandling av hepatitt C til LAR-pasienter. Prosjektet viser at en vesentlig høyere andel LAR-pasienter starter behandling av hepatitt C og flere blir virusfrie med en integrert tilnærming sammenlignet med tradisjonell hepatitt C-behandling. Se: http://innsiden.helse-bergen.no/nyhet/fag_avdelingsnytt/Sider/Forskings--og-innovasjonspris-til-Lars-Thore-Fadnes.aspx
- 30. november 2020 gjennomførte BAR sin årlige LEVER4LIVET som er et arrangement der fagpersoner, brukerrepresentanter og forskere som jobber i rusfeltet, sammen deler spennende nytt. I år ble også Nobelprisen i medisin og fysiologi markert, som gikk til Harvey J. Alter, Michael Houghton og Charles M. Rice som oppdaget Hep-C viruset.
- INTRO-HCV prosjektet ble presentert på 14th International Addiction Sciences Congress (ASC 2020), Effect of integrated treatment of hepatitis C 2020-12-04 (digitalisert grunnet Covid-19, opprinnelig planlagt i Teheran, Iran)
- INTRO-HCV prosjektet ble presentert på Drug-related infectious diseases (digitalisert grunnet Covid-19, opprinnelig planlagt i Lisboa, Portugal)
- For mer info, se nettsiden til BAR: <https://helse-bergen.no/avdelinger/rus-medisin/rusmedisin-seksjon-forsking/bar>

PIA (Psykososiale intervensjoner ved avhengighetslidelser)

Forskningsleder Siv-Elin Leirvåg Carlsen

Forskningsgruppen ble etablert senhøsten 2020, og forskningstema er psykososiale intervensjoner for personer med rusbrukslidelser og deres pårørende.

Noen sentrale intervensjoner er mentaliseringsbasert behandling (MBT) ved personlighetsforstyrrelser og terapeutveiledet internettbehandling ved skadelig alkoholbruk (e-terapi Alkohol). Både pilotstudier/studier om gjennomførbarhet (feasibilitystudier), RCT-studier og implementeringsstudier er aktuelle. Forskningsprosjektet «Fysisk trening og kognitiv fungering blant LAR-pasienten» undersøker LAR-pasientens fysiske form, og om trening vil gi bedring av den fysiske helsen og ha effekt på pasientens psykiske helse og kognitive fungering.

Forskningsgruppen har følgende medlemmer:

Arild Opheim, Ida Halvorsen Brenna, Zhanna Gaulen, Katharina Teresa Enehaug Morken, Silvia Eiken Alpers, Siv-Elin Leirvåg Carlsen og Linn-Heidi Lunde.

Begivenheter:

- Forskningsgruppen ble etablert.
- Forskningsprosjektet e-terapi Alkohol i samarbeid med Klinikk for psykisk helse og rusbehandling ved Sykehuset i Vestfold startet opp høsten 2020. Studien har inkludert 33 deltakere som gjennomfører et åtte ukers terapeutveiledet behandlingsprogram på internett. Målsettingen er å teste gjennomførbarheten av behandlingsprogrammet, og om behandlingen kan hjelpe personer med et risikofyllt drikkemønster å endre alkoholvaner. Det samles inn både kvantitative og kvalitative data.
- NaltRec-studien – Studien nærmer seg slutfasen og i Bergen er behandling med langtidsvirkende naltrekson fullført for alle pasienter i intervensjonsgruppen.

Covid-19 og forskning

Covid-19 har gitt forskningsprosjektene i år ekstra utfordringer. Med sosial distansering og smittetiltak har det vært utfordrende å få gjennomført bl.a. kvalitative intervju og andre kartlegginger med pasienter. Samtidig har situasjonen bidratt til nye forskningsprosjekter og samarbeid, eksempelvis BiE-studien (Bergen i Endring) som omhandler koronapandemien og hvordan dette påvirker innbyggerne i Bergen kommune. Dette er et samarbeid der AFR har spesielt fokus på data knyttet til Covid-19 og bruk av alkohol og andre rusmidler. BiE-studien er et samarbeid mellom seksjon forskning, Bergen kommune og UiB.

Publikasjoner

- **Carlsen S-E.L., Lunde L-H** & T. Torsheim (2020): *Opioid and polydrug use among patients in opioid maintenance treatment*, in Substance Abuse & Rehabilitation 2020:11, p. 9-18
- **Carlsen, S-E.L** (2020): *Opioid maintenance treatment and social aspects of quality of life for first-time enrolled patients*. Thesis of the degree of Philosophiae Doctor, UiB
- **Chalabianloo F, Fadnes LF, Høiseth G, Ohldieck C, Vold JH, Aas C, Løberg EM, Johansson KA**, Bramness JG. Association between serum methadone concentration and subjective opioid withdrawal symptoms, adverse effects and substance use in methadone maintenance treatment. Submission to Drug and Alcohol Review
- Vella AM, **Chalabianloo F**, Arunogiri S. COVID-19 Impact on Pregnant Women with Substance Use Disorders: An International Perspective. Submission to Frontiers Global Women's Health
- Welle-Strand GK, Skurtveit S. Abel KF, **Chalabianloo F**, Sarfi M. Living a normal life? Follow-up study of women who had been in opioid maintenance treatment during pregnancy J Subst Abuse Treat. 2020 Jun;113:108004.
- **Fadnes, LT., C. Aas, JH. Vold**, R.A. Leiva, **C. Ohldieck, F. Chalabianloo, S. Skurtveit, O.J.L.ygren, O. Dalgård, P.Vickerman, H.Midgard, EM. Løberg, KA. Johansson**, for the INTRO-HCV Study Group. Integrated treatment of hepatitis C virus infection among people who inject drugs: A multi-center randomized controlled trial (INTRO-HCV). PLOS Medicine. Submitted.
- Åstrøm AN, Özkaya F, Virtanen J, **Fadnes LT**, Engebretsen IMS, Lie SA, Tumwine JK; ANRS 12174 and 12341 study groups. Dental health care workers' attitude towards patients with substance use disorders in medically assisted rehabilitation (MAR). Acta Odontologica Scandinavica. 2020
- Ariansen AMS, Gloppen S, Rakner L, **Johansson KA**, Haaland Ø. Trade and Health" to the "Year for Nutrition": Time for Global Health Diplomacy. Lancet. 2020 (395): 1691-1692
- Petkovic J, Jull J, Yoganathan M, Dewidar O, Baird S, Grimshaw JM, **Johansson KA**, Kristjansson E, McGowan J, Moher D, Petticrew M, Robberstad B, Shea B, Tugwell P, Volmink J, Wells GA, Whitehead M, Cuervo LG, White H, Taljaard M, Welch V. Reporting of health equity considerations in cluster and individually randomized trials. Trials 21, 308 (2020).
- **Johansson KA.**, Coates M.M, Økland J.M., Tsuchiya A., Bukhman G., Norheim O.F., Haaland Ø. (2020) 'Health by disease categories', in Cookson R., Griffin S., Norheim O.F., Culyer A. (ed.). Distributional cost-effectiveness analysis: quantifying health equity impacts and trade-offs. Oxford University Press; pp. xx-yy.

- Norheim O.F., Tsuchiya A., Asaria M., **Johansson KA**, Ottersen, T. (2020). 'Level-dependent equity weights', in Cookson R., Griffin S., Norheim O.F., Culyer A. (ed.). *Distributional cost-effectiveness analysis: quantifying health equity impacts and trade-offs*. Oxford University Press; DOI:10.1093/med/9780198838197.003.0013
- Norheim O.F., Ottersen, T., Tolla, M.T., Memirie, S., **Johansson KA**. (2020). 'Incorporating Distributional Concerns into Practical Tools for Priority Setting', in Norheim O.F., Emanuel, E.J., Millum, J. (ed.). *Global Health Priority-Setting: Beyond Cost-Effectiveness*. Oxford University Press; pp. xx-yy.
- Ottersen, T., Millum, J., Ruger, J.P., Verguet, S., **Johansson KA**., Emanuel, E.J., Norheim O.F. (2020): 'The Future of Priority Setting in Global Health', in Norheim O.F., Emanuel, E.J., Millum, J. (ed.). *Global Health Priority-Setting: Beyond Cost-Effectiveness*. Oxford University Press; DOI:10.1093/oso/9780190912765.003.0018
- **Lunde, L-H**. (2020). Rus i eldre år. I S. Tretteteig (red.), *Psykiske sykdommer hos eldre. Lærebok for helse -og omsorgspersonell* (s. 136–152). Aldring og helse. Nasjonal kompetansetjeneste.
- **Lunde, L-H**. (2020). Aldring og myter om eldre. I M. K. Bystad og J. Tonga (red.), *Psykisk helse hos eldre. Mestring og behandling* (s.15–31). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- **Lunde, L-H**. (2020). Å leve med langvarige smerter. I M. K. Bystad og J. Tonga (red.), *Psykisk helse hos eldre. Mestring og behandling* (s. 273–289). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- **Lunde, L-H**. (2020). Rusvaner og rusproblemer blant eldre. I M. K. Bystad og J. Tonga (red.), *Psykisk helse hos eldre. Mestring og behandling* (s. 307–322). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Hansen H., Stige S. H., Davidson L., **Løberg EM**., Veseth M. (2020). "Needing different things from different people" – a qualitative exploration of recovery in first episode psychosis. *Social Work in Mental Health*. 18 (1), 75-95.
- Hjelmervik H., Craven A.R., Sinceviciute I., Johnsen E., Kompus K., Bless J.J., Kroken R.A., **Løberg EM**., Erslund L., Grüner R., Hugdahl K. (2020). *Intra-Regional Glu-GABA vs Inter-Regional Glu-Glu Imbalance: A 1H-MRS Study of the Neurochemistry of Auditory Verbal Hallucinations in Schizophrenia*. *Schizophr Bull*. 2020 Apr 10;46(3):633-642. doi: 10.1093/schbul/sbz099
- Weber S., Johnsen E., Kroken R.A., **Løberg EM**., Kandilarova S., Stoyanov D., Kompus K., Hugdahl K. (2020). *Dynamic Functional Connectivity Patterns in Schizophrenia and the Relationship With Hallucinations*. *Front Psychiatry*. 2020 Mar 31;11:227. doi: 10.3389/fpsy.2020.00227 *Frontiers in Psychiatry, section Neuroimaging and Stimulation*.
- Bjarke, J., Gjestad, R., Sinkeviciute, I., Kroken, R.A, **Løberg, EM**., Jørgensen, H.A., Johnsen, E. (2020). *Different response patterns in hallucinations and delusions to antipsychotic treatment*. *Nordic Journal Of Psychiatry*. Nord J Psychiatry. 2020 Apr 3:1-8. doi: 10.1080/08039488.2020.1745273.

- Falkenberg, L.E., Westerhausen R., Johnsen E., Kroken R. A., **Løberg EM.** Beresniewicz J., Kazimierczak K., Kompus K., Erslund L., Sandoy, L.B., Hugdahl H. (2020). *Hallucinating schizophrenia patients have longer left arcuate fasciculus fiber tracks: a DTI tractography study*. Psychiatry Research: Neuroimaging. May 22;302. doi: 10.1016/j.psychres.2020.111088.
- Burdick K.E., Millett C.E., Russo M., Alda M., Alliey-Rodriguez N., Anand A., Balaraman Y., Berrettini W., Bertram H., Calabrese J.R., Calkin C., Conroy C., Coryell W., DeModena A., Feeder S., Fisher C., Frazier N., Frye M., Gao K., Garnham J., Gershon E.S., Glazer K., Goes F.S., Goto T., Harrington G.J., Jakobsen P., Kamali M., Kelly M., Leckband S., **Løberg EM.**, Lohoff F.W., Maihofer A.X., McCarthy M.J., McInnis M., Morken G., Nievergelt C.M., Nurnberger J., Oedegaard K.J., Ortiz A., Ritchey M., Ryan K., Schinagle M., Schwebel C., Shaw M., Shilling P., Slaney C., Stapp E., Tarwater B., Zandi P., Kelsoe J.R. (2020). *The association between lithium use and neurocognitive performance in patients with bipolar disorder*. Neuropsychopharmacology. Neuropsychopharmacology. 2020 Apr 29. doi: 10.1038/s41386-020-0683-2.
- Solli KK, **Opheim A**, Latif Z-eH, Krajci P, Benth JS, Kunoe N & Tanum L (2020): *Adapting treatment length to opioid-dependent individuals' needs and preferences: A 2-year follow-up to a 1-year study of extended-release naltrexone*. Addiction. 2020
- Mørkved N., Johnsen E., Kroken R.A., Gjestad R., Winje D., Thimm J.C., Fathian F., Rettenbacher M., Anda-Ågotnes L.-G., **Løberg EM.** (2020). *The association of childhood trauma and cognition in schizophrenia spectrum disorders*. Schizophrenia Research: Cognition. 19;21:100179. doi: 10.1016/j.scog.2020.100179.
- Johnsen E., Kroken R.A., **Løberg EM.**, Rettenbacher M., Joa I, Larsen T.K., Reitan S.K., Walla, Alisauskiene R., Sinkeviciute I., Skrede S., Stabell L., Steen V.M., Fleischhacker W.W. (2020). *Effectiveness of amisulpride, aripiprazole and olanzapine in schizophrenia spectrum disorders (BeSt InTro): a pragmatic, rater-blind, randomized 52 weeks trial*. Lancet Psychiatry. 7: 945–54
- Tønnesen S., Kaufmann T., de Lange A.G., Richard G., Doan N.T., Alnæs D., van der Meer D., Rokicki J., Moberget T., Maximov I.I., Agartz I., Aminoff S.R., Beck D., Barch D.M., Beresniewicz J., Cervenka S., Fatouros-Bergman H., Craven A.R., Flyckt L., Gurholt T.P., Haukvik U.K., Hugdahl K., Johnsen E., Jönsson E.G.; Karolinska Schizophrenia Project, Kolskår K.K., Kroken R.A., Lagerberg T.V., **Løberg E.M.**, Nordvik J.E., Sanders A.M., Ulrichsen K., Andreassen O.A., Westlye L.T. (2020). *Brain Age Prediction Reveals Aberrant Brain White Matter in Schizophrenia and Bipolar Disorder: A Multisample Diffusion Tensor Imaging Study*. Biol Psychiatry Cogn Neurosci Neuroimaging. S2451-9022(20)30168-3. doi: 10.1016/j.bpsc.2020.06.014.
- **Vold JH**, Skurtveit S, **Aas CF**, **Johansson KA**, **Fadnes LT**. *Too much or too little opioids to patients receiving opioid agonist therapy in Norway (2013-2017): a prospective cohort study*, BMC Health Services Research. 2020;
- **Vold JH**, **Aas C**, Skurtveit S, Odsbu I, **Chalabianloo F**, Reutfors J, Halmøy A, **Johansson KA**, **Fadnes LT**. *Potentially addictive drugs dispensing to patients receiving opioid agonist therapy: a register-based prospective cohort study in Norway and Sweden from 2015 to 2017*. BMJ Open. 2020;

- **Vold JH**, Skurtveit S, **Aas C**, **Chalabianloo F**, **Kloster PS**, **Johansson KA**, **Fadnes LT**, Prescription rates of benzodiazepines and z-hypnotics, and gabapentinoids to patients receiving opioid agonist therapy; a prospective cohort study in Norway from 2013 to 2017. *BMC Health Services Research*. 2020; 20: 352.
- **Vold JH**, **Aas C**, Skurtveit S, Odsbu I, **Chalabianloo F**, Reutfors J, Halmøy A, **Johansson KA**, **Fadnes LT**. Dispensation of attention deficit hyperactivity disorder (ADHD) medications in patients receiving opioid agonist therapy; a national prospective cohort study in Norway from 2015 to 2017. *BMC Psychiatry*. 2020; 29:119.
- **Vold JH**, Skurtveit S, **Aas C**, **Chalabianloo F**, **Kloster PS**, **Johansson KA**, **Fadnes LT**. Dispensations of benzodiazepines, z-hypnotics, and gabapentinoids to patients receiving opioid agonist therapy; a prospective cohort study in Norway from 2013 to 2017. *BMC Health Serv Res*. 2020 Apr 25;20(1):352. doi: 10.1186/s12913-020-05195-5.
- **Vold JH**, Gjestad R, **Aas C**, **Chalabianloo F**, Skurtveit S, **Løberg EM**, **Johansson KA**, **Fadnes LT**; INTRO-HCV Study Group. Impact of clinical and sociodemographic factors on fatigue among patients with substance use disorder: a cohort study from Norway in the period 2016-2020. Submission *Subst Abuse Treat Prev Policy*
- **Waal H**, **Vold JH**, Skurtveit SO. Kvetiapinmisbruk - myte eller realitet? *Tidsskr Nor Legeforen* 2020. doi: 10.4045/tidsskr.20.0059
- **Aas C**, **Vold JH**, Skurtveit S, Aaron L, Ruths S, Islam K, Askildsen JE, **Løberg EM**, **Fadnes LT**, **Johansson KA** (2020). Health-related quality of life of long-term patients receiving opioid agonist therapy: a nested prospective cohort study in Norway. *Substance Abuse Treatment, Prevention, and Policy*.
- **Aas C**, **Vold JH**, Skurtveit S, Odsbu I, **Chalabianloo F**, Økland J-M, Leiva A, Vickerman P, **Johansson KA**, **Fadnes LT**. (2020): On the path towards universal coverage of hepatitis C treatment among people receiving opioid agonist therapy (OAT) in Norway: a prospective cohort study from 2013 to 2017. *BMJ Open*
- **Aas C**, **Vold JH**, Skurtveit S, Odsbu I, **Chalabianloo F**, **Johansson KA**, **Fadnes LT**. (2020): Uptake and predictors of direct-acting antiviral treatment for hepatitis C among people receiving opioid agonist therapy in Sweden and Norway. *Substance Abuse Treatment, Prevention, and Policy*. 2020;15:44.

www.helse-bergen.no

Haukeland universitetssjukehus
Avdeling for rusmedisin

Telefon: 55 97 50 00